

RAPPORT

Archeologisch bureauonderzoek

Kerkstraat te Asenray

Opdrachtgever

Dhr. T. Kessels
Dorpsstraat 122
6042 LD Asenray

Projectnummer

Aeres Milieu projectnummer AM16033

Status rapport

Concept

Autorisatie

Opsteller rapport:	paraaf	datum
Drs. D. Hagens		20 april 2016
Autorisatie:	paraaf	datum
Drs. ing. N.J.W. van der Feest		20 april 2016
Vrijgave:	paraaf	datum
Ing. T.K.P.G. Thijssen		20 april 2016

Contactgegevens

Aeres Milieu B.V.
Postbus 1015
6040 KA ROERMOND
(t) 0475 – 320 000
(f) 0475 – 321 967
e-mail: info@aeres-milieu.nl
www.aeres-milieu.nl

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	3
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	5
1. INLEIDING	7
2. WERKWIJZE	9
2.1 Inleiding.....	9
3. BUREAUONDERZOEK	11
3.1 Landschappelijke situatie – geomorfologie.....	11
3.2 Landschappelijke situatie – bodem.....	13
3.3 Bewoningsgeschiedenis – historisch overzicht.....	14
3.4 Bewoningsgeschiedenis – archeologische waarden.....	14
3.5 Bewoningsgeschiedenis – historisch materiaal.....	16
4. VERWACHTINGSMODEL	19
AANBEVELINGEN	21
LITERATUURLIJST	23

Bijlagen:

1	Topografische overzichtskaart
2	Overzicht aanwezige onderzoeken en monumenten (AMK)
3	Overzicht gemeentelijke archeologische beleidskaart
4	Overzicht geomorfologische kaart
5	Overzicht bodemkaart
6	Overzicht AHN

SAMENVATTING

In maart-april 2016 is door Aeres Milieu een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie Kerkstraat (naast huisnummer 23) te Asenray. Dit bureauonderzoek heeft geresulteerd in een gespecificeerd verwachtingsmodel voor deze locatie. Aan de hand van deze gegevens kunnen vervolgens adviezen over de aanwezige archeologische resten en/of vervolgotraject worden opgesteld.

De jager-verzamelaars uit het laat-paleolithicum en mesolithicum hebben als woon- en verblijfplaats vaak voor de flanken van hoger liggende terreingedeelten in het landschap gekozen. Bij voorkeur bevonden deze zich in de buurt van open water. Water was belangrijk voor drinkwater en nabij water heerste ook een grotere biodiversiteit, wat de jacht en het verzamelen van plantaardig voedsel vergemakkelijkte.

Het plangebied ligt op het Peniglaciale Maasterras (dalvlakteterras) dat is bedekt met dekzand. Vanaf het laat-paleolithicum kan hier bewoning aanwezig zijn geweest. Op 600-700 meter ten zuidwesten van het plangebied ligt een oude Maasgeul die de overgang vormt tussen het Peniglaciale en het Laat-Glaciale terras. Deze was in het laat-paleolithicum nog watervoerend, maar ligt relatief ver verwijderd. Ook het beekdal van de Maasnielderbeek ligt relatief ver, op 400 meter ten zuiden van het plangebied. Er zijn in de omgeving van het plangebied geen vondsten bekend uit de oude steentijd. Op basis hiervan geldt een lage verwachting voor vuursteenresten uit de periode (laat-)paleolithicum en het mesolithicum. Eventueel aanwezige resten uit deze perioden worden onder het verwachte plaggen- of esdek of in de oorspronkelijke bodem verwacht en kunnen bestaan uit tijdelijke bewoningssporen, haardkuilen, artefacten van vuursteen.

Vanaf het neolithicum ontstaan de eerste landbouwculturen die gekenmerkt worden door sedentaire nederzettingen. In de beginperiode stapt men geleidelijk over naar landbouw en veeteelt. De nederzettingen worden gekenmerkt door permanente woningen die soms diep in de grond gefundeerd waren. Voor de watervoorziening worden waterputten gegraven. Vanaf het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen heeft men nog steeds een voorkeur voor hoger en droger gelegen gebieden.

De ligging op een hooggelegen dalvlakteterras was voor latere landbouwende samenlevingen een aantrekkelijke vestigingsplaats. In de omgeving op hetzelfde terrasniveau zijn meerdere resten bekend uit zowel het neolithicum als uit de bronstijd en ijzertijd. Ook zijn nederzettingen- en begravingen uit de Romeinse periode bekend. Op basis van deze gegevens geldt voor het plangebied een hoge verwachting voor zowel vuursteenvindplaatsen uit het neolithicum als voor nederzettingen- en begravingen uit de bronstijd, ijzertijd, Romeinse tijd en uit de vroege middeleeuwen. Resten uit deze perioden neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen worden onder het plaggen- of esdek of in de oorspronkelijke bodem verwacht en bestaan uit vuursteenresten (neolithicum), cultuurlaag, paalkuilen/-gaten, afvalkuilen, fragmenten aardewerk, natuursteen of gebruiksvoorwerpen.

De dorpskern van het laatmiddeleeuwse Asenray ontstond aan de Dorpsstraat, rondom de hier gelegen kapel, en aan het noordelijke verlengde de Maalderstraat. Uit bestudering van historisch kaartmateriaal blijkt dat het deel van de Kerkstraat langs het plangebied tussen 1777 en 1807 werd aangelegd. Het plangebied lag in een bouwlandveld. Ook op later 19^e en 20^e eeuwse kaartmateriaal is te zien dat het plangebied in gebruik blijft als agrarisch gebied. De eerste bebouwing aan dit deel van de Kerkstraat ontstaat aan het einde van de 20^e eeuw. Het plangebied blijft onbebouwd. Op basis van deze gegevens geldt voor het plangebied een lage verwachting voor nederzettingen- en bebouwingsresten uit de periode late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. Eventueel aanwezige resten worden verwacht vanaf het maaiveld.

Uit het gespecificeerde archeologische verwachtingsmodel blijkt dat voor het plangebied een lage verwachting geldt voor vuursteenvindplaatsen uit het laat-paleolithicum tot en met het mesolithicum, een hoge verwachting voor nederzettingen- en begravingen uit periode neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen en een lage verwachting voor nederzettingen uit de late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd.

Op basis van de hoge verwachting voor de periode neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen wordt geadviseerd om het verwachtingsmodel te toetsen middels een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectnummer	: AM16033
OM-nummer	: 3996763100
Soort onderzoek	: Bureauonderzoek
Adres onderzoekslocatie	: Kerkstraat (naast nr. 23) te Asenray
Toponiem	: Kerkstraat
Gemeente	: Roermond
Provincie	: Limburg
Kadastrale registratie	: Roermond, sectie O, nr. 133 (ged.)
Coördinaten	: centrum 201.050; 355.948
	NW 201.035; 355.959
	NO 201.052; 355.976
	ZW 201.047; 355.924
	ZO 201.070; 355.936
Oppervlakte	: Circa 1.000 m ²
Huidige locatie gebruik	: Akkerland
Aanleiding onderzoek	: Woningbouw
Opdrachtgever	: Dhr. T. Kessels
Bevoegde overheid	: Gemeente Roermond
Opslag documentatie en materiaal	: Zuidhoven 9m te Roermond tot deponering bij provinciaal depot te Maastricht
Datum uitvoering	: April 2016

1. INLEIDING

In opdracht van dhr. T. Kessels heeft Aeres Milieu een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd op de locatie:

Adres onderzoekslocatie	: Kerkstraat (naast nr. 23) te Asenray
Gemeente	: Roermond
Oppervlakte	: circa 1.000 m ²
Huidig perceelsgebruik	: Akkerland
Toekomstig perceelgebruik	: Woningbouw

Dit archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van de KNA 3.3. Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek naar de historie en de archeologische waarde van de onderzoekslocatie.

Aanleiding

De aanleiding voor het laten uitvoeren van dit bureauonderzoek betreft een bestemmingsplanwijziging ten behoeve van de nieuwbouw van een woning (zie figuur 1a en 1b). Realisatie van deze plannen vormt een bedreiging voor de archeologische waarden. Er is vooralsnog niet bekend wat de concrete diepte van de werkzaamheden zal zijn. Er wordt voor dit onderzoek uitgegaan van een verstoringsdiepte van tenminste 0,8 - 1,00 meter beneden maaiveld.

Op het perceel rust de dubbelbestemming Waarde-Archeologie (bestemmingsplan “kern Asenray”). Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Roermond geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting.¹ In geval van planvorming dient vroegtijdig archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd volgens de richtlijnen van de gemeente Roermond.²

Doel

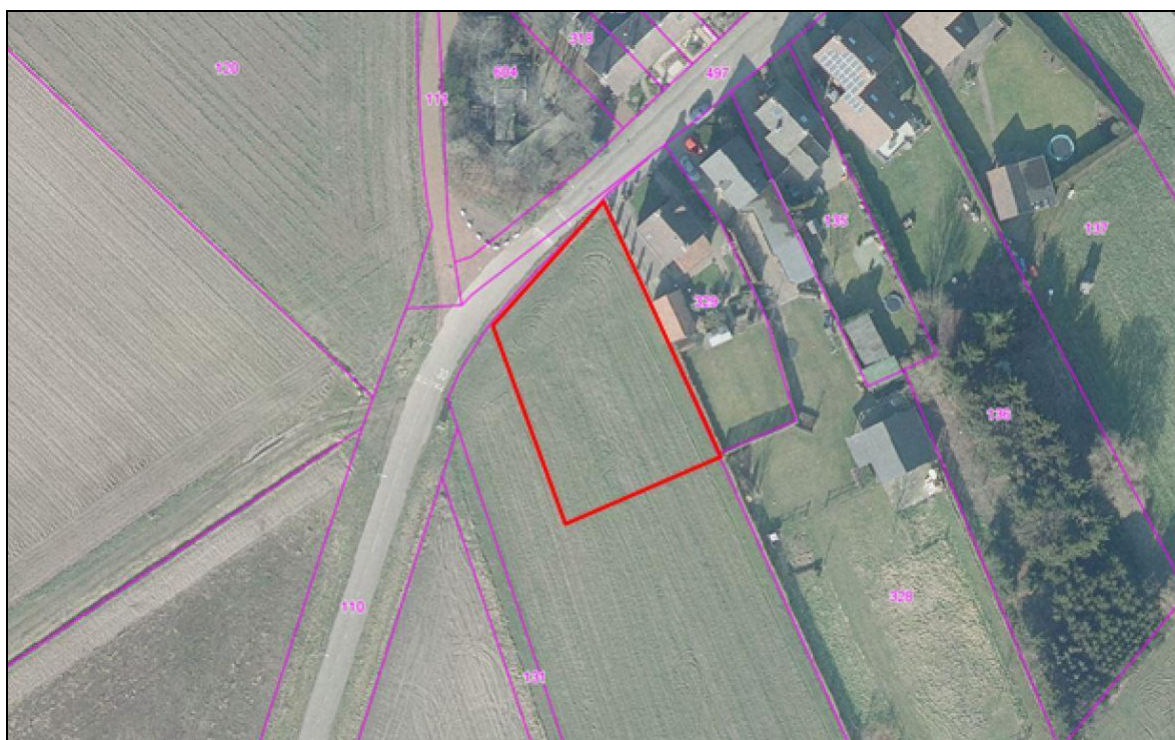
Het doel van het archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een specifiek verwachtingsmodel voor de locatie. Dit verwachtingsmodel wordt op basis van historische kaarten en bekende landschappelijke en archeologische gegevens gevormd. Dit verwachtingsmodel zal vervolgens leiden tot een aanbeveling over het behoud in-situ of eventueel vervolgonderzoek. Voor het plangebied is tevens gekeken naar de best toepasbare methode voor een eventueel vervolgonderzoek.

Plangebied

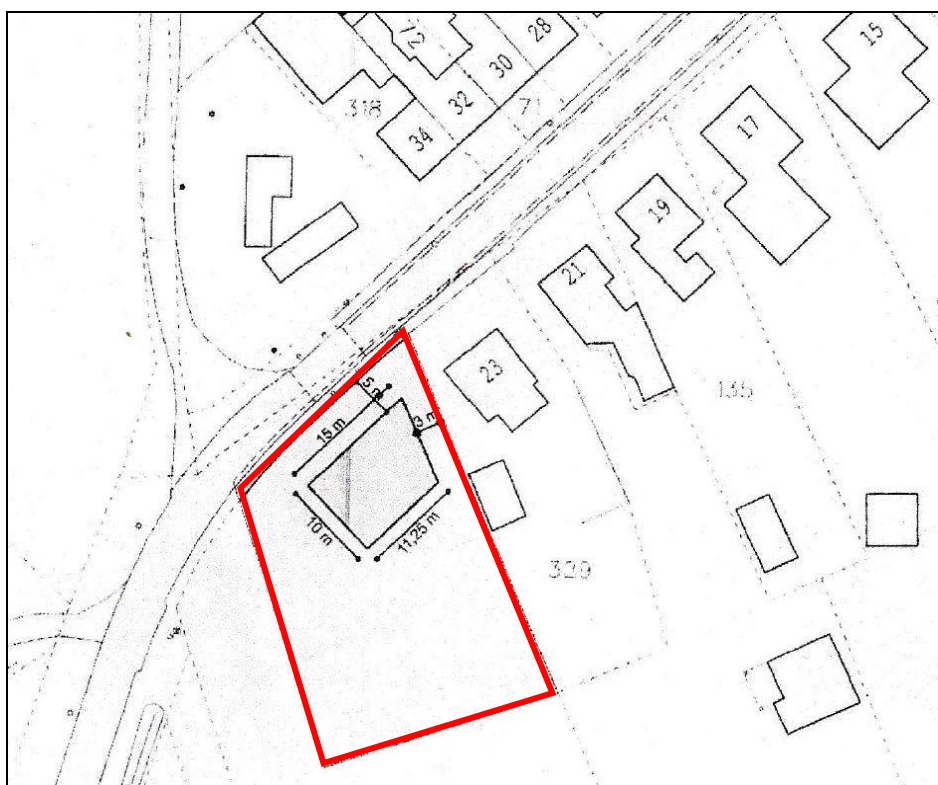
Het plangebied ligt aan de Kerkstraat in de bebouwde kom van Asenray (figuur 1). Momenteel is de locatie in gebruik als akkerland (aspergeveld). De locatie wordt in het noorden begrensd door de Kerkstraat, in het oosten door een woning met schuur en tuin (Kerkstraat 23) en in het zuiden en westen door akkerland.

1 Gemeente Roermond 2011, *archeologische beleidskaart, kaartblad 14*.

2 RAAP 2008, *kaartbijlage 5b, Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart* (RAAP rapport 1741).

Figuur 1a: Het plangebied op een luchtfoto (Bron: luchtfoto: Gisviewer Limburg).

Figuur 1b: Situering van de te bouwen woning binnen het plangebied (Bron: aangeleverd door de opdrachtgever).

2. WERKWIJZE

2.1 Inleiding

Bij het uitvoeren van het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Deze bronnen geven inzicht in bekende, of te verwachten archeologische resten binnen het onderzoeksgebied. Daarnaast zijn deze bronnen van belang voor het opstellen van de landschapsgenese.

Archeologische bronnen

- Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)
- Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW)
- Archeologische Monumentenkaart (AMK)
- Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS II)
- Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart van de gemeente Roermond
- Specifieke lokale informatie

Bodem- en geomorfologische kaarten

- Bodemkaart (Alterra)
- Geomorfologische kaart
- Actuele Hoogtekaart van Nederland (AHN)

Historische kaarten

- Historisch kaartmateriaal uit de 18^e eeuw (Ferrariskaart)
- Tranchotkaart (1801-1828)
- Historisch minutenplan (1800-1832)
- Historische topografische en militaire kaarten (1830 tot 1978)
- Moderne topografische kaart (2005)

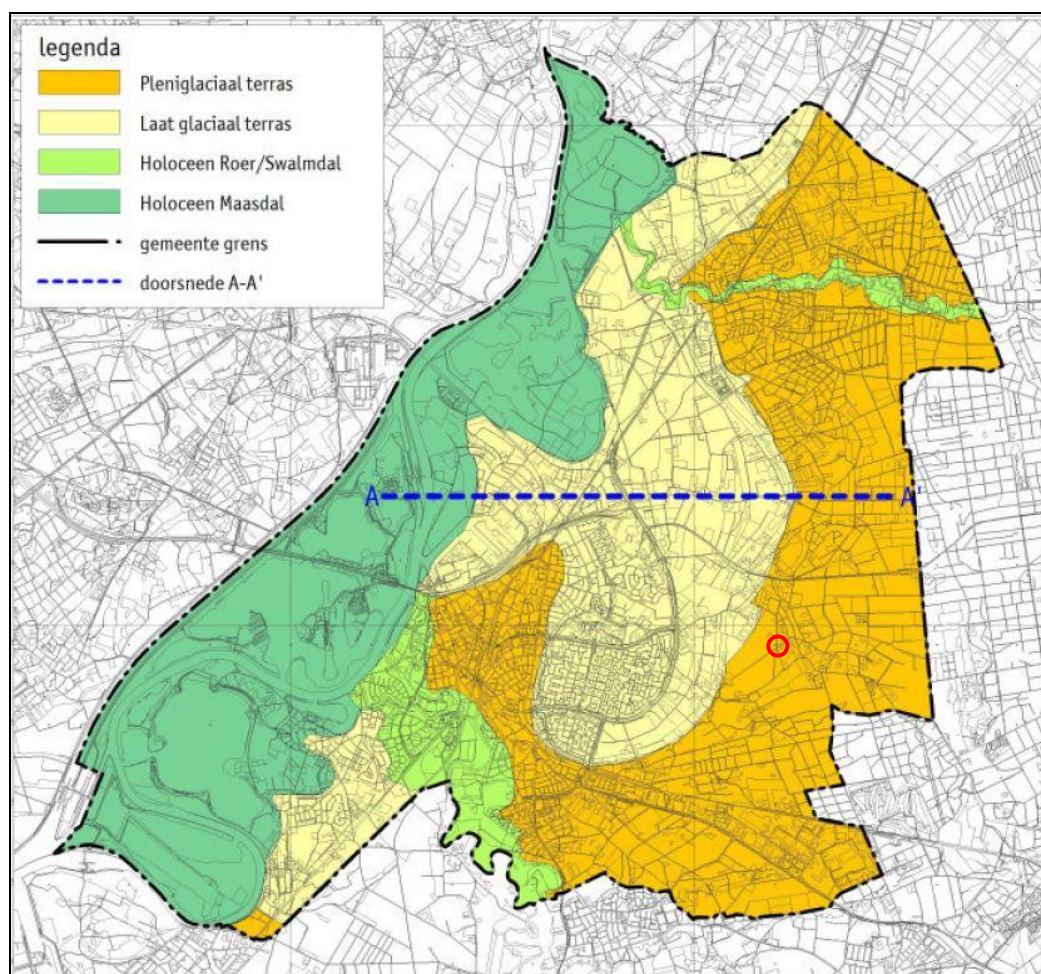
De bovenstaande bronnen worden aangevuld door mogelijke informatie afkomstig van lokale archeologische verenigingen en werkgroepen. De overige aanvullende informatie is terug te vinden in de literatuurlijst.

3. BUREAUONDERZOEK

3.1 Landschappelijke situatie - geomorfologie

Asenray ligt in het Midden-Limburgse Maasgebied. Het plangebied ligt op zo'n 4,5 kilometer van de rivier de Maas verwijderd. Het maakt onderdeel uit van een terrassenlandschap langs de Maas.

Dit terrassenlandschap is ontstaan door tektonische bewegingen van de bodem en als gevolg van klimaatsveranderingen. Door tektonische opheffing van het gebied sneed de Maas zich steeds dieper in de bodem in. Als gevolg van klimaatveranderingen ontstond een afwisseling. Er waren periodes van insnijding in het landschap, voornamelijk tijdens interglacialen, en periodes van accumulatie, met name tijdens glacialen. De oudere afzettingen kwamen steeds hoger te liggen (indien ze niet waren opgeruimd). Hierdoor ontstonden verschillende terrasniveaus in het Maasdal.³ De oudste terrassen liggen het hoogst, de jongste terrassen het dichtst bij het huidige niveau van de rivier. Deze Maasafzettingen bestaan uit pakketten grof zand en grind met een dikte tot een tiental meters. Deze Maasafzettingen zijn onderdeel van de Formatie van Beegden.

Figuur 2: De verschillende Maasterrassen rondom Roermond. Het plangebied (aangegeven met de rode cirkel) ligt binnen het hoogste terras, het Pleniglaciaal Maas terras (Bron: Ellenkamp, Tichelman en De Baere 2008, 20 (RAAP rapport 1741).

³ Berendsen 2004, 134.

Er worden verschillende terrassen onderscheiden:

Hoogterras:

Dit is het hoogste terras, bijna uitsluitend op Duits grondgebied, met grove zanden en grinden, afgezet door de Maas en Rijn in het Midden-Pleistoceen.

Pleniglaciale Maasterras:

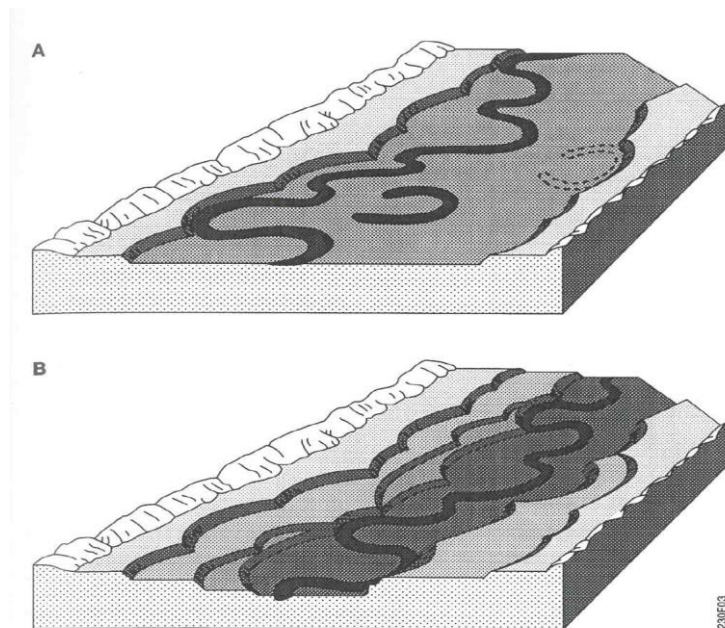
Het terras in het oostelijk deel van het Maasgebied, bestaande uit Maasafzettingen uit het Saalien en Vroeg- en Midden-Weichselien (350.000 – 15.000 jaar geleden) tot in het Peniglaciaal (73.000 – 14.500 jaar geleden). Deze afzettingen bestaan voornamelijk uit grove zanden afgedekt met een laag dekzand. Asenray ligt op dit terras.

Laat-Glaciale Maasterras:

Ligt ten westen van het Pleniglaciale Maasterras. Ligt iets minder hoog en bestaat uit zavel en kleien, afgezet in de warmere perioden in het Laat-Weichselien (15.000 – 11.000 jaar geleden). Op dit terrasniveau ligt een groot deel van de bebouwde kom van Roermond.

Holocene Maasdal en Roer-/Swalmdal:

Het laagste terrasniveau, gelegen in het westen van de gemeente. Hier ligt de huidige, holocene stroomgebied van de Maas. Hier vindt actief insnijding en sedimentatie plaats en wordt gekenmerkt door afgesneden Maasmeanders, die zijn opgevuld met jonge fluviatiele afzettingen bestaande uit zavel en klei.⁴

Figuur 3: het insnijden van een meanderend systeem in de riviervlakte en het ontstaan van rivierterrassen (Bron: Renes, 1999)

Op circa 600-700 meter ten zuidwesten van het plangebied bevindt zich een verlaten Maasgeul (bijlage 4, code 2R10). Deze geul vormt de grens tussen het Laat-Glaciale en het Pleniglaciale terras (vergelijk figuur 2 met bijlage 4). Deze overgang is als een steilrand in het landschap te herkennen.⁵

Tijdens de koudste en droogste perioden van het Laat Pleniglaciaal en het Laat-Glaciale (circa 13.000 – 10.000 C14-jaren geleden) was de vegetatie vrijwel verdwenen, waardoor op grote schaal verstuiwing door de wind kon optreden.⁶ Hierbij werden de terrassen (gedeeltelijk) bedekt met dekzand.

⁴ Ellenkamp, Tichelman en De Baere 2008, 20 (RAAP rapport 1741).

⁵ Stiboka 1968, 31

⁶ Berendsen 2004, 190

Dit (vaak lemige) zand is kalkloos, fijnkorrelig (150 – 210 µm), goed afgerond, goed gesorteerd en arm aan grind en wordt tot het Laagpakket van Wierden van de Formatie van Bortel gerekend.⁷ Op de geologische overzichtskaart van Nederland staat ook aangegeven dat het dekzand bovenop de rivierafzettingen (Formatie van Beegden) ligt.⁸

Aan de oostzijde van de Maas bevinden zich grote rivierduincomplexen uit de Jonge Dryas (circa 11.000 – 10.000 C14-jaren geleden).⁹ In deze zeer koude en droge periode konden verstuingen optreden vanuit de vaak deels of geheel drooggelegen beddingen. Hierbij werden rivierduinen gevormd.¹⁰ Deze rivierduinzanden worden gerekend tot het Laagpakket van Delwijnen van de Formatie van Bortel. Deze rivierduinen bevinden zich onder andere ten zuiden en noorden van het plangebied (bijlage 4, code 4L8 en 12C2).

In het Holoceen (de laatste 10.000 jaar) werd het klimaat warmer en vochtiger. In deze perioden werd het zand vastgelegd door vegetatie en sneden beken zich in. De beken volgden vaak de natuurlijke laagten in het landschap, zoals de oude Maasgeulen. Als gevolg van ontbossingen door menselijke activiteiten heeft vanaf het neolithicum opnieuw verstuiving plaatsgevonden van het dekzand. Systematische ontbossingen vanaf de (late) middeleeuwen heeft grootschalige verstuingen veroorzaakt. Hierdoor ontstonden landduinen. Deze stuifzanden worden tot het Laagpakket van Kootwijk van de Formatie van Bortel gerekend en worden gekenmerkt als reliëfrijke zones in het landschap.¹¹

Volgens de geomorfologische kaart ligt het plangebied binnen een dalvlakteterras dat is bedekt met dekzand (bijlage 4, code 5E11). Op circa 400 meter ten zuiden van het plangebied ligt het beekdal van de Maasnielderbeek (bijlage 4, code 2R5).

Op het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN) is het hoogteverschil tussen het hoge Peniglaciaie terras waarop het plangebied ligt en de Laat-Glaciaie terras ten westen hiervan duidelijk op het kaartbeeld af te lezen. De scheiding ter plaatse van de Maasgeul is eveneens duidelijk te herkennen. Ten zuiden zijn de hooggelegen stuifzandduinen als zodanig te herkennen.

3.2 Landschappelijke situatie - bodem

Op de bodemkaart komen binnen het plangebied hoge bruine enkeerdgronden in lemig fijn zand voor (bijlage 5, code bEZ23).¹²

Enkeerdgronden hebben een plaggende of esdek dat is ontstaan doordat mogelijk al vanaf de late middeleeuwen op grote schaal het systeem van potstalbemesting werd toegepast. Plaggen werden met mest van het vee vermengd en op de akkers uitgespreid om de bodem vruchtbaarder te maken. In de loop der tijd is hierdoor een plaggende op de oorspronkelijke bodem ontstaan.¹³

Dergelijke cultuurdekken hebben vaak een beschermende werking en dienen als een buffer die de potentiële archeologische lagen beschermd tegen verstoringen. De dikte van het plaggende is bij de hoge enkeerdgronden meer dan 50 cm.¹⁴ De bouwvoor (Aap-horizont) is grijsbruin tot zwart van kleur. Hieronder liggen oudere niveaus/lagen van het plaggende (Aa-horizont), die meestal wat lichter van kleur zijn.

7 Berendsen 2004, 190

8 Geologische overzichtskaart van Nederland geraadpleegd via www.dinoloket.nl.

9 Berendsen 2005, 30

10 Berendsen 2004, 205

11 Berendsen 2004, 287

12 Alterra 2009, kaartblad 58 Oost.

13 Hiddink, H., H. Renes 2007.

14 De Bakker en Schelling 1989, 141.

Onder het plaggendek ligt de oorspronkelijke bodem, mogelijk een podzolgrond. De podzolgrond bestaat uit een A-horizont, waaronder vaak een E-horizont (uitspoelingshorizont) aanwezig is. Hieronder ligt de B-horizont (inspoelingshorizont), die geleidelijk overgaat in de C-horizont.¹⁵ Afhankelijk van de vroegere bodembewerking is de oorspronkelijke A-, E- en/of B-horizont al dan niet intact. Vaak zijn deze door verploeging met de onderste helft van het plaggendek vermengd geraakt.

Op de bodemkaart staan de gemiddelde grondwaterstanden aangeven met grondwatertrappen. De verwachte aanwezige gronden hebben een erg diepe grondwaterstand, te weten grondwatertrap VII. De gemiddeld hoogste grondwaterstand bevindt zich tussen de 80 en 140 cm beneden maaiveld. De gemiddeld laagste grondwaterstand ligt dieper dan 160 cm beneden maaiveld.

3.3 Bewoningsgeschiedenis – historisch overzicht

De bestudeerde en beschikbare bronnen hebben het volgende beeld kunnen schetsen over de geschiedenis van Asenray.

De eerste vermelding van het dorp vinden we in het jaar 1267 als melding wordt gemaakt van *vicum qui dicitur Asenraede*. Latere vermeldingen zijn *Asenrode* (1294-1295), *Asenrade* (1305) en *Asenroye* (1606). Waarschijnlijk gaat het om een samenstelling van de persoonsnaam Aso en *rode*, dat de betekenis heeft van 'rooien van bos, ontginning'.¹⁶ Dit wijst op de ligging van het dorp te midden van het met bos begroeide Pleniglaciale Maasterras. Mogelijk hangt de naamgeving ook samen met de houtkap rondom Asenray ten behoeve van de woningbouw in de stad Roermond in de 13^e eeuw.¹⁷

De ontginningskern van het dorpje ontstond aan de Dorpsstraat en het noordelijke verlengde de Maalderstraat. Deze bebouwing bestond hoofdzakelijk uit boerderijen die rondom een kapel was gesitueerd. Nabij deze kern bevonden zich ook enkele vrijstaande boerderijen zoals de Cornelishof, de Gasthuishof en de Thuserhof ofwel Kartuizerhof. Deze boerderijen werden in de 13^e – 15^e eeuw al genoemd in de bronnen. De hierbij gelegen bouwlanden waren in de loop van de 19^e eeuw door verdere ontginningen vrijwel aan elkaar gegroeid.¹⁸

Er zijn geen aanwijzingen dat in Asenray of binnen het plangebied tijdens de Tweede Wereldoorlog oorlogsgelateerde verwoestingen of crashes hebben plaatsgevonden. Wel is bekend dat Roermond in januari 1945 deel uitmaakte van de frontlinie en bijna de gehele bevolking geëvacueerd werd. Na terugkeer trof deze een stad aan die zwaar onder de beschietingen had geleden. Onder andere werden de spoorbrug en verkeersbruggen verwoest evenals veel woningen. De Sint-Christoffelkathedraal werd verwoest.¹⁹ In de omgeving van Roermond vonden vliegtuigcrashes plaats, waaronder twee maal in 1945.

3.4 Bewoningsgeschiedenis – archeologische waarden

Op de IKAW geldt voor het plangebied een hoge kans op het aantreffen van archeologische resten. Op de Archeologische beleidskaart van de gemeente Roermond²⁰ geldt voor het plangebied eveneens een hoge archeologische verwachting (zie bijlage 3).

15 De Bakker en Schelling 1989, 127

16 Van Berkel en Samplonius 2006, 33-34.

17 Ellenkamp, Tichelman en De Baere 2008, 85 (RAAP rapport 1741).

18 Renes 1999, 260

19 Van Blankenstein 2006, 163; Auwerda en Grimm 2008.

20 Gemeente Roermond 2011, *archeologische beleidskaart, kaartblad 14*.

Momenteel vindt bij het RCE (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) de overgang plaats van het archeologisch informatiesysteem Archis 2 naar Archis 3. Doordat de lancering van de volledige database binnen Archis3 vooralsnog steeds is uitgesteld, is het helaas niet mogelijk gebleken om alle benodigde gegevens van nabijgelegen archeologische onderzoeken/onderzoeksmeldingen, archeologische monumenten (AMK) en waarnemingen te raadplegen.

Wel was het mogelijk om de kaartbeelden van de onderzoeksmeldingen en de AMK op te vragen binnen Archis2.²¹ Deze kaart is dan ook als bijlage 2 opgenomen in het rapport. Niet alle gegevens van de AMK en de onderzoeksmeldingen konden worden geraadpleegd. Om toch een beeld te kunnen vormen van de archeologische waarnemingen, onderzoeken en monumenten, zijn enkele rapporten geraadpleegd van in de nabijheid van het plangebied uitgevoerd onderzoek.

De vondsten bevinden zich op dezelfde dalvlakteterras als waarop het plangebied ligt (bijlage 4, code 5E11).

Monumentnummer 16.301

De historische dorpskern van Asenray staat aangegeven als een archeologisch monument. Deze ligt op circa 175 meter ten oosten van het plangebied. De begrenzingen zijn gebaseerd op historisch kaartmateriaal uit de 19^e en de vroeg 20^e eeuw.

Onderzoeksmelding 44.494 en 52.776; waarnemingsnummer 433.404

Op 100 meter ten noordoosten van het plangebied werd in 2010 een booronderzoek uitgevoerd door Econsultancy. Er werd een intact bodemprofiel aangetroffen. Op basis van de hoge verwachting vanaf het neolithicum werd een vervolgonderzoek in de vorm van een karterend booronderzoek en proefsleuven geadviseerd (onderzoeksmelding 44.494). Tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2012 door RAAP werd in het oostelijke deel van het plangebied, op circa 200 meter van het huidige plangebied, een vuurstenen klink uit het neolithicum - ijzertijd gevonden (onderzoeksmelding 52.776). Bij deze onderzoekslocatie werden diverse fragmenten middeleeuws aardewerk gevonden, waaronder Elmpster aardewerk, geelwitbakkend Pingsdorf, roodbakkend geglazuurd en steengoed (waarnemingsnummer 433.404).

Waarnemingsnummers 56.640 en 403.796

Op 575 meter ten noordoosten van het plangebied werden tijdens een booronderzoek door RAAP in 2006 meerdere fragmenten aardewerk uit de periode bronstijd – ijzertijd aangetroffen. Ook vond men een fragment aardewerk uit de periode late middeleeuwen – nieuwe tijd (waarnemingsnummer 403.796). Op 800 meter ten noordwesten van het plangebied werd in 2005 tijdens een booronderzoek door RAAP een vuurstenen klink uit de periode paleolithicum – neolithicum en een aantal fragmenten aardewerk uit de periode neolithicum – ijzertijd en uit de late middeleeuwen aangetroffen (waarnemingsnummer 56.640).

Waarnemingsnummer 38.500

Op 775 meter ten zuidwesten van het plangebied vond men een aantal munten uit de Romeinse periode. De exacte locatie en vondstomstandigheden zijn niet bekend. In 1923 werd in de omgeving een bronzen Romeinse munt gevonden in het nabij gelegen gehucht Straat.

Waarnemingsnummers 33.878, 33.879 en 33.881

Nabij het Thuserhof, op een afstand van 800 meter ten zuiden van het plangebied, bevinden zich de resten van een Romeins grafveld. Er werden meerdere urnen en grafgraven aangetroffen omstreeks het einde van de 19^e eeuw. Over de vondstomstandigheden is helaas weinig bekend. Ook vond men bij de locatie vuurstenen splitsen uit de periode neolithicum–bronstijd. De locatie ligt bij het beekdal van de Maasnielderbeek (bijlage 4, code 2R5).

Onderzoeksmelding 38.782, 48.176 en 41.177

Aan de Dorpsstraat, op 400 meter ten zuidoosten van het plangebied, werden enkele onderzoeken uitgevoerd. Het ARC voerde 2010 een bureauonderzoek uit. De onderzoekslocatie heeft een hoge trefkans op intacte archeologische sporen van zowel jager/verzamelaars als landbouwers uit de periode laat-paleolithicum – nieuwe tijd. Op basis hiervan werd een proefsleuvenonderzoek geadviseerd (onderzoeksmelding 38.782). Grenzend aan deze locatie werd door Econsultancy in 2013 een bureau- en booronderzoek uitgevoerd.

21 www.archis.cultureelerfgoed.nl

Er gold een hoge verwachting voor de periode neolithicum – nieuwe tijd. Tijdens het booronderzoek bleek de bodem plaatselijk voorzien van een ophogingslaag. In een groot deel van het plangebied lag een verstoorde laag bovenop de C-horizont. Het bodemprofiel is in het plangebied verstoord tot 50-70 cm beneden maaiveld. Er zijn in het plangebied geen archeologisch indicatoren of archeologische lagen aangetroffen. Om die reden werd het plangebied vrijgegeven.

3.5 *Bewoningsgeschiedenis – historisch materiaal*

Op de oudst bestudeerde kaart, de Ferrariskaart uit 1777²² (figuur 4) is te zien dat het plangebied nog vrij in het bouwlandveld ligt. Het deel van de Kerkstraat waaraan het plangebied nu ligt, is dan nog niet bestaand. Wel is de loop van de Kerkstraat verder in zuidelijke richting bestaand. Deze loopt vanuit de Dorpsstraat naar het Thuserhof. De dorpskern van Asenray wordt gevormd door de bebouwing aan de Dorpsstraat en de Duiperweg. Deze kern ligt als een kleine landbouwenclave tussen de woeste gronden.

De Tranchotkaart uit circa 1807 (figuur 5) laat zien dat de huidige Kerkstraat dan wel aanwezig is. Ook de Molenweg, ten noorden van het plangebied, is een bestaande weg. De Kerkstraat lijkt echter een andere, bochtiger verloop te hebben dan in de huidige situatie. Het plangebied en omgeving is nog als bouwland in gebruik.

Op het minuutplan uit het begin van de 19^e eeuw (figuur 5)²³ is op kadastraal niveau de situatie te zien. Er is nog geen bebouwing aanwezig aan het deel van de Kerkstraat waaraan het plangebied ligt en ligt deze binnen een veld bestaande uit langgerekte percelen. Uit de gegevens van de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels (OAT)²⁴ behorende bij het minuutplan, is het perceel evenals de omliggende percelen in gebruik als bouwland.

Ook op de kaarten uit 1900 en 1950 (figuur 5) is het plangebied onbebouwd en in gebruik als bouwland. Op de kaart uit 1900 zijn de terrassen als verhogingen in het landschap te herkennen. Hieruit kan worden geconcludeerd dat het een reliëfrijk gebied is.

Vanaf de jaren zestig van de 20^e eeuw ontstaat geleidelijk bebouwing aan de Kerkstraat. Het plangebied blijft onbebouwd en in gebruik als bouwland.²⁵

22 www.kbr.be (Koninklijke Bibliotheek van België). Ferrariskaarten zijn de Kabinetskaarten der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik die tussen 1771 en 1778 zijn vervaardigd.

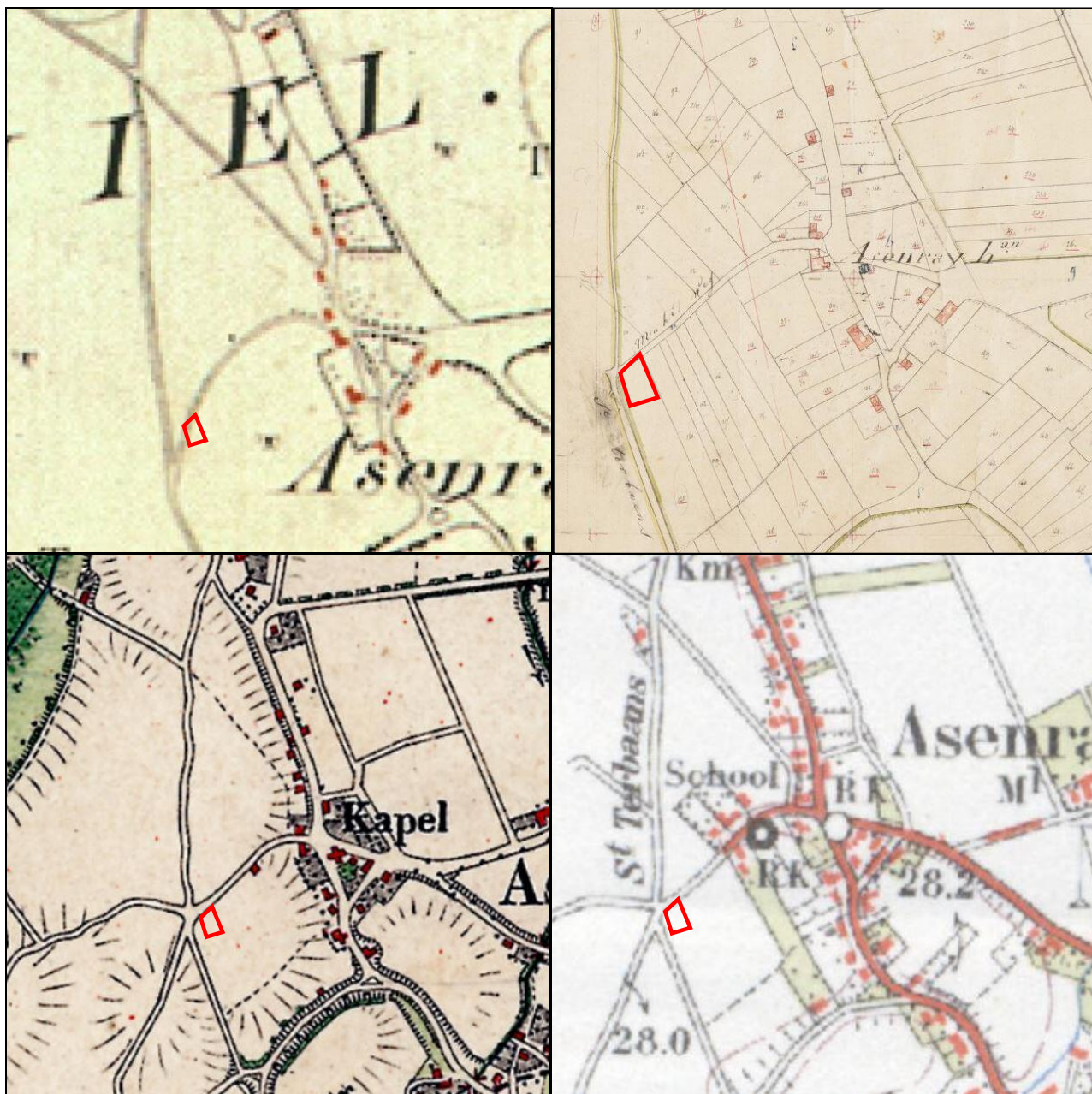
23 www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl Gemeente Maasniel, sectie D, blad 2. Minuutplannen zijn de oorspronkelijke kadastrale kaarten die zijn vervaardigd vanaf 1811 en 1812 in navolging van de Fransen o.l.v. Napoleon Bonaparte. Het zijn grondbeschrijvingen (kadasters) van de gemeenten met hierop aangegeven de percelen, perceelnummers en gebouwen.

24 OAT = Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel. Dit is een register uit 1832 waarin diverse gegevens in vermeld staan die betrekking hebben op de betreffende percelen, zoals de eigenaar, beroep en woonplaats, alsmede het grondgebruik en de oppervlakte.

25 Gebaseerd op bestudering van laat 20^e eeuwse kaartmateriaal via www.topotijdreis.nl.

Figuur 4: Historische Ferrariskaart uit 1777 met in het rood bij benadering het plangebied aangegeven (Bron: www.kbr.be/collections/cart_plan/ferraris/ferraris_nl.html).

Figuur 5: Historisch kaartmateriaal uit respectievelijk 1807, 1811-1832, 1900 en 1950, met in het rood het plangebied aangegeven (Bron: Landesvermessungsamt NRW, Kartenaufnahme der Rheinlande blad 75 Heerlen, www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl en www.topotijdreis.nl).

4. VERWACHTINGSMODEL

De jager-verzamelaars uit het laat-paleolithicum en mesolithicum hebben als woon- en verblijfplaats vaak voor de flanken van hoger liggende terreingedeelten in het landschap gekozen. Bij voorkeur bevonden deze zich in de buurt van open water. Water was belangrijk voor drinkwater en nabij water heerste ook een grotere biodiversiteit, wat de jacht en het verzamelen van plantaardig voedsel vergemakkelijkte.

Het plangebied ligt op het Peniglaciaal Maasterras (dalvlakteterras) dat is bedekt met dekzand. Vanaf het laat-paleolithicum kan hier bewoning aanwezig zijn geweest. Op 600-700 meter ten zuidwesten van het plangebied ligt een oude Maasgeul die de overgang vormt tussen het Peniglaciaal en het Laat-Glaciaal terras. Deze was in het laat-paleolithicum nog watervoerend, maar ligt relatief ver verwijderd. Ook het beekdal van de Maasnielderbeek ligt relatief ver, op 400 meter ten zuiden van het plangebied. Er zijn in de omgeving van het plangebied geen vondsten bekend uit de oude steentijd. Op basis hiervan geldt een lage verwachting voor vuursteenresten uit de periode (laat-)paleolithicum en het mesolithicum. Eventueel aanwezige resten uit deze perioden worden onder het verwachte plaggen- of esdek of in de oorspronkelijke bodem verwacht en kunnen bestaan uit tijdelijke bewoningssporen, haardkuilen, artefacten van vuursteen.

Vanaf het neolithicum ontstaan de eerste landbouwculturen die gekenmerkt worden door sedentaire nederzettingen. In de beginperiode stapt men geleidelijk over naar landbouw en veeteelt. De nederzettingen worden gekenmerkt door permanente woningen die soms diep in de grond gefundeerd waren. Voor de watervoorziening worden waterputten gegraven. Vanaf het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen heeft men nog steeds een voorkeur voor hoger en droger gelegen gebieden.

De ligging op een hooggelegen dalvlakteterras was voor latere landbouwende samenlevingen een aantrekkelijke vestigingsplaats. In de omgeving op hetzelfde terrasniveau zijn meerdere resten bekend uit zowel het neolithicum als uit de bronstijd en ijzertijd. Ook zijn nederzettingen- en begravingen uit de Romeinse periode bekend. Op basis van deze gegevens geldt voor het plangebied een hoge verwachting voor zowel vuursteenvindplaatsen uit het neolithicum als voor nederzettingen- en begravingen uit de bronstijd, ijzertijd, Romeinse tijd en uit de vroege middeleeuwen. Resten uit deze perioden neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen worden onder het plaggen- of esdek of in de oorspronkelijke bodem verwacht en bestaan uit vuursteenresten (neolithicum), cultuurlaag, paalkuilen/-gaten, afvalkuilen, fragmenten aardewerk, natuursteen of gebruiksvoorwerpen.

De dorpskern van het laatmiddeleeuwse Asenray ontstond aan de Dorpsstraat, rondom de hier gelegen kapel, en aan het noordelijke verlengde de Maalderstraat. Uit bestudering van historisch kaartmateriaal blijkt dat het deel van de Kerkstraat langs het plangebied tussen 1777 en 1807 werd aangelegd. Het plangebied lag in een bouwlandveld. Ook op later 19^e en 20^e eeuwse kaartmateriaal is te zien dat het plangebied in gebruik blijft als agrarisch gebied. De eerste bebouwing aan dit deel van de Kerkstraat ontstaat aan het einde van de 20^e eeuw. Het plangebied blijft onbebouwd. Op basis van deze gegevens geldt voor het plangebied een lage verwachting voor nederzettingen- en bebouwingsresten uit de periode late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. Eventueel aanwezige resten worden verwacht vanaf het maaiveld.

Periode	Verwachting	Verwachte kenmerken vindplaats	Diepeteligging sporen
Laat-paleolithicum – mesolithicum	Laag	Bewoningssporen, kampementen: vuursteen artefacten, haardkuilen	Onder het plaggendek in de oorspronkelijke bodem
Neolithicum	Hoog	Bewoningssporen, kampementen: vuursteen artefacten, haardkuilen	Onder het plaggendek in de oorspronkelijke bodem
bronstijd – ijzertijd	Hoog	Cultuurlaag, fragmenten aardewerk, natuursteen, gebruiksvoorwerpen	Onder het plaggendek in de oorspronkelijke bodem
Romeinse tijd – vroege middeleeuwen	Hoog	Cultuurlaag, fragmenten aardewerk, natuursteen, gebruiksvoorwerpen	Onder het plaggendek in de oorspronkelijke bodem
Late middeleeuwen – nieuwe tijd	Laag	Sporen van agrarische activiteiten, losse fragmenten aardewerk	Vanaf het maaiveld

Tabel 1: Archeologische verwachting per periode.

Bodemverstoring

Voor zover bekend is het plangebied in de recente periode niet bebouwd geweest en als bouwland in gebruik geweest.

Volgens informatie van de initiatiefnemer, de heer Kessels, is het complete perceel in 1990-1991 tot op 1,20 meter diepte omgespit ten behoeve van de aanplant van asperges. In 2009 is deze aanplant verwijderd waarbij opnieuw diep gespit is.²⁶

²⁶ Mededeling door dhr. B. Theelen (Adviesbureau Theelen) via e-mail op 21 april 2016.

AANBEVELINGEN

Uit het gespecificeerde archeologische verwachtingsmodel blijkt dat voor het plangebied een lage verwachting geldt voor vuursteenvindplaatsen uit het laat-paleolithicum tot en met het mesolithicum, een hoge verwachting voor nederzettings- en begravingsresten uit periode neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen en een lage verwachting voor nederzettingsresten uit de late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd.

Op basis van de hoge verwachting voor de periode neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen wordt geadviseerd om het verwachtingsmodel te toetsen middels een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek.

Het doel van een verkennend booronderzoek is om de bodemopbouw in kaart te brengen en daarmee het verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek te toetsen. Hierbij zal worden nagegaan of en in hoeverre het bodemprofiel nog intact is en of op grotere diepte nog archeologische niveaus aanwezig zouden kunnen zijn.

Het uitgevoerde onderzoek is verricht conform de gestelde eisen en gebruikelijke methoden. De resultaten van dit onderzoek dienen getoetst te worden door het bevoegd gezag (gemeente Roermond), dat op basis van het uitgebrachte advies een besluit zal nemen. Wij willen wij de opdrachtgever erop wijzen dat dit selectieadvies nog niet betekent dat al bodemverstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen.

LITERATUURLIJST

Auwerda, F./ P. Grimm, 2008: *Verliesregister 1939-1945, Alle militaire vliegtuigverliezen in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog*, Den Haag.

Bakker, de, H., 1966: De subgroepen van het systeem van bodemclassificatie voor Nederland, in *Boor en spade: verspreide bijdragen tot de kennis van de bodem van Nederland*, Wageningen.

Bakker de, H en J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus*. Staring Centrum, Wageningen.

Berendsen, H.J.A., 1997 (herdruk 2008): *Landschappelijk Nederland. Fysische geografie van Nederland*, Assen.

Berendsen, H.J.A., 1996 (herdruk 2008): *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en Geomorfologie*, Assen.

Berendsen, H.J.A., 2005: *Landschappelijk Nederland*, Assen.

Berkel, G. van, en K. Samplonius, 2006: *Nederlandse plaatsnamen. Herkomst en Historie*, Utrecht (Prisma).

Blankenstein, van, E., 2006: *Defensie- en oorlogsschade in kaart gebracht (1939 – 1945)*, Zeist.

Cate, ten, J. A. M./ A. F. van Holst/ H. Kleijer/ J. Stolp, 1995: *Handleiding bodemgeografisch onderzoek, richtlijnen en voorschriften. Deel A: Bodem*, Wageningen, DLO-Staring Centrum. Technisch Document 19A.

Ellenkamp, G.R., G. Tichelman en W. de Baere, 2008: *Archeo-landschappelijke knooppunt gemeente Roermond; een archeologieatlas (3 delen)*, Weesp (RAAP rapport 1741).

Hiddink, H., H. Renes, 2007: 'De oude akkercomplexen in de oostelijke helft van Noord-Brabant en het noorden en midden van Limburg', in: Van Doesburg e.a. (red.), 2007: *Essen in zicht: Essen en plaggendekken in Nederland: onderzoek en beleid*, Amersfoort (RCE).

Mulder, de, E.J.F./ M.C. Geluk/ I. Ritsema/ W.E. Westerhoff/ T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*. Utrecht.

SIKB, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek, Deel: karterend booronderzoek*, Gouda.

Stiboka (Stichting voor Bodemkartering), 1990: *Bodemkaart van Nederland schaal 1:50.000, toelichting bij de kaartbladen 45 Oost*, Wageningen.

Zonneveld, J.I.S., 1981: *Vormen in het landschap, hoofdlijnen van de geomorfologie*, Utrecht.

Digitale bronnen:

www.archis.cultureelerfgoed.nl
www.arcgis.com
www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl
www.topotijdreis.nl

Archeologische kaarten en databestanden:

Alterra 2009: *Bodemkaart van Nederland schaal 1:50.000, blad 58 Oost*, Wageningen.

Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.

Archeologisch Informatie Systeem II (Archis2), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.

Gemeente Roermond, 2011: *archeologische beleidskaart, kaartblad 14*, Roermond.

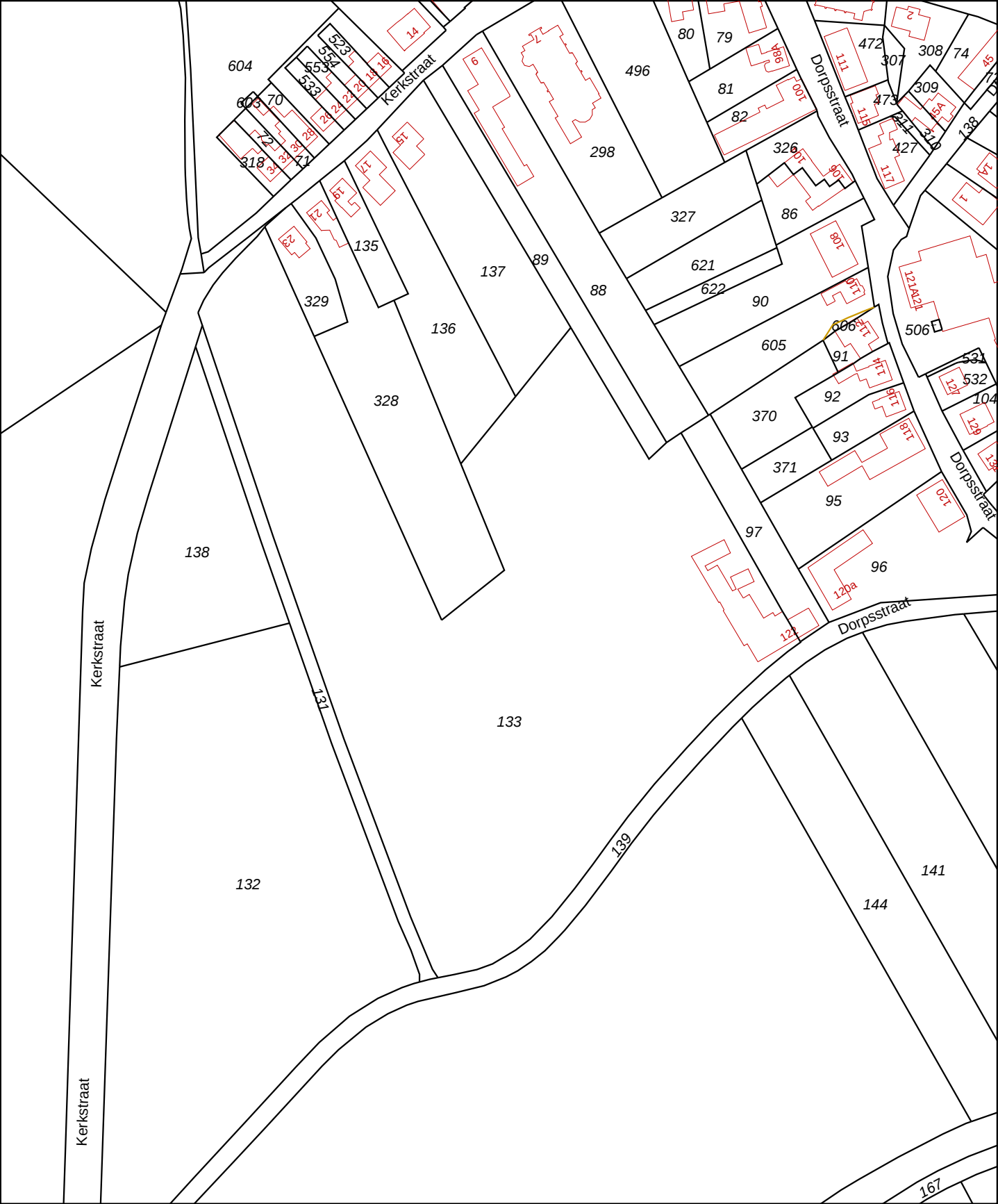
Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, 2e generatie, IKAW, Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB), Amersfoort, 2000.

Landesvermessungsamt NRW, *Kartenaufnahme der Rheinlande (1801-1828)*, schaal 1:25.000, blad 46 Roermond, Keulen.

RAAP, 2008: *kaartbijlage 5b, Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart gemeente Roermond*, Weesp (RAAP rapport 1741).

BIJLAGE 1

Topografische overzichtskaart

12345

25

Deze kaart is noordgericht

Perceelnummer

Huisnummer

Vastgestelde kadastrale grens

Voorlopige kadastrale grens

Administratieve kadastrale grens

Bebouwing

Overige topografie

Voor een eensluitend uittreksel, Apeldoorn, 12 april 2016

De bewaarder van het kadaster en de openbare registers

Schaal 1:2000

Kadastrale gemeente

Sectie

Perceel

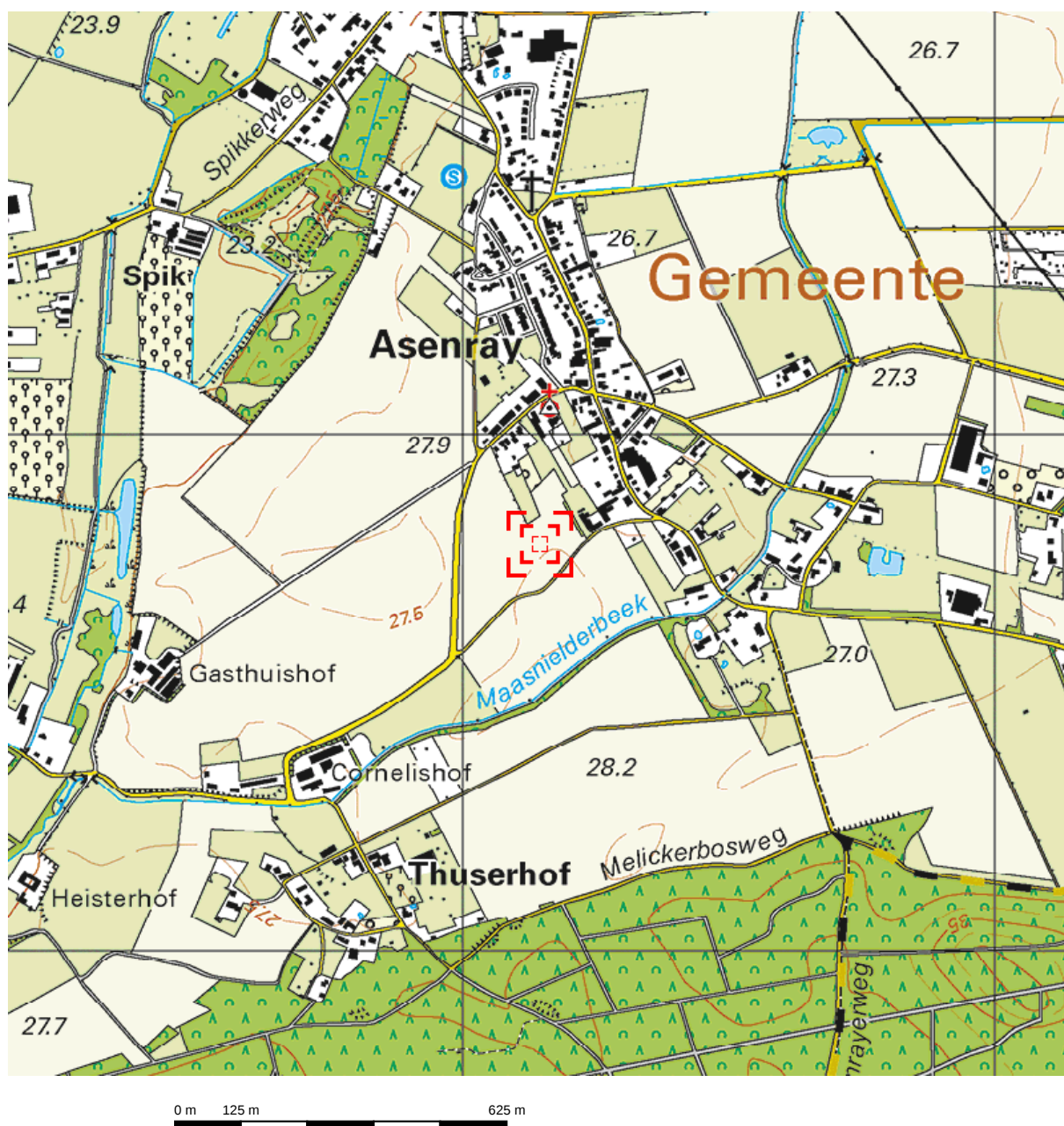
ROERMOND

O

133

Aan dit uittreksel kunnen geen betrouwbare maten worden ontleend.

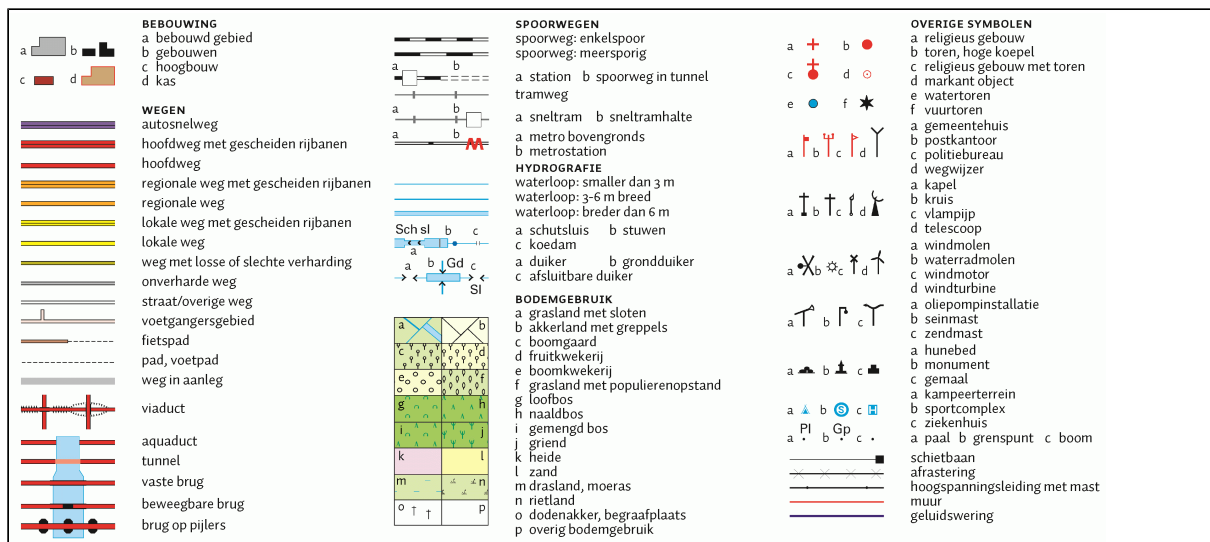
De Dienst voor het kadaster en de openbare registers behoudt zich de intellectuele eigendomsrechten voor, waaronder het auteursrecht en het databankenrecht.

Deze kaart is noordgericht.

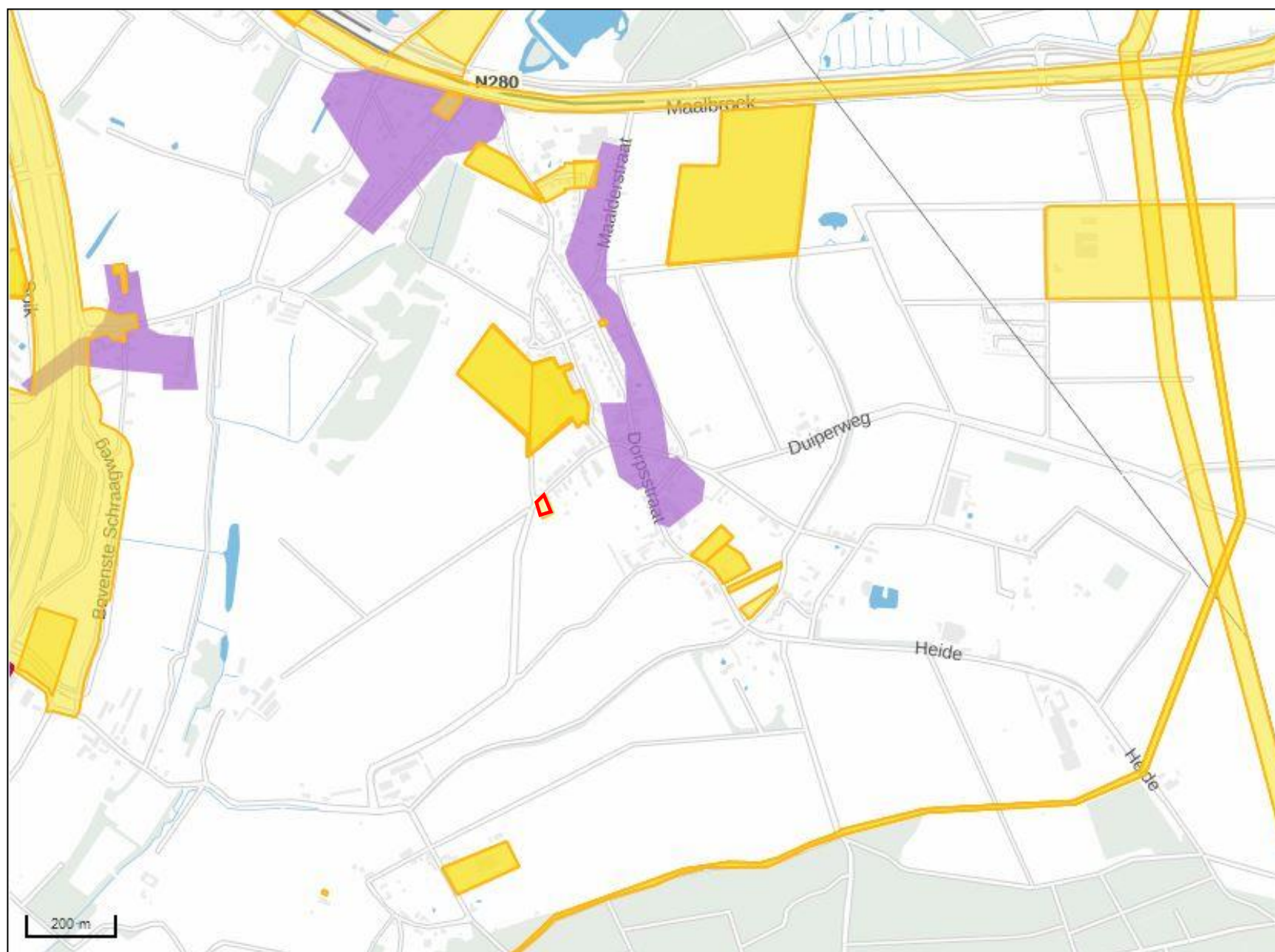
Schaal 1: 12500

 Hier bevindt zich Kadastraal object ROERMOND O 133
Dorpsstraat 122, 6042 LD ROERMOND
CC-BY Kadaster.

BIJLAGE 2

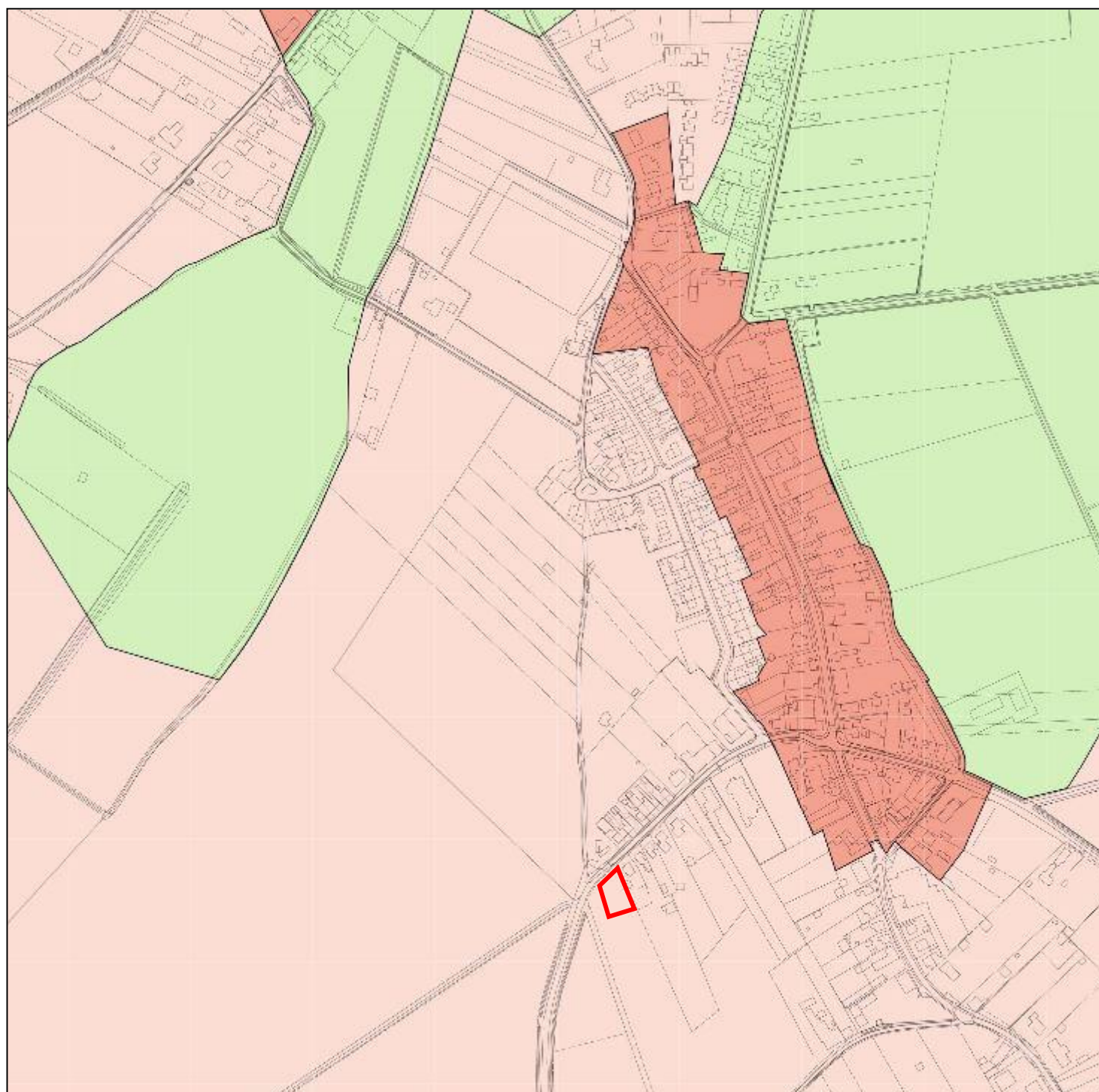
Overzicht aanwezige onderzoeken en monumenten (AMK)

- Archeologische onderzoeksgebieden
- Archeologische Monumenten (AMK) 2014
- Archeologische waarde
- Hoge archeologische waarde
- Zeer hoge archeologische waarde
- Zeer hoge archeologische waarde, beschermd
- Ligging Archeologische Monumenten
- Ligging Archeologische Monumenten

BIJLAGE 3

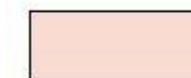
Overzicht gemeentelijke archeologische beleidskaart

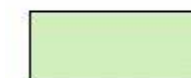
Legenda

Historische kern

Gebied met hoge archeologische verwachting

Overige gebieden

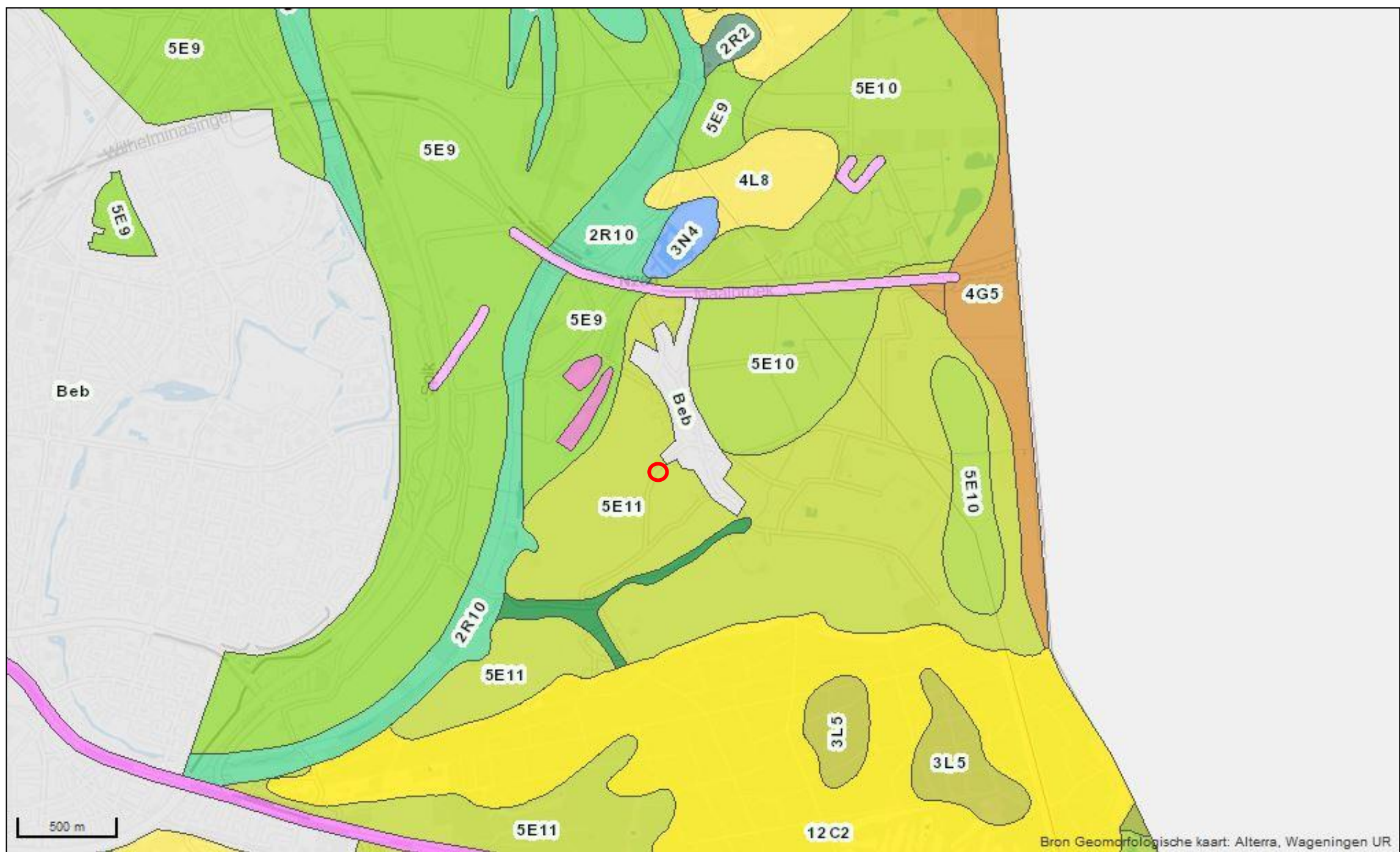
Kadastrale gegevens

GBK gegevens

BIJLAGE 4

Overzicht geomorfologische kaart

BIJLAGE 5

Overzicht bodemkaart

pVc Weldeveengronden op zeggeveen, rietzeggeveen of (mesotroof) broekveen
 zVz Meerveengronden op zand zonder humuspodzol, beginnend ondieper dan 120 cm
 Vc Vlierveengronden op zeggeveen, rietzeggeveen of (mesotroof) broekveen
 Vz Vlierveengronden op zand zonder humuspodzol, beginnend ondieper dan 120 cm

■ zWz Moerige eerdgronden met een zanddek en een moerige tussenlaag op zand

- Y21 Holtpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Y23 Holtpodzolgronden; lemig fijn zand
- Y30 Holtpodzolgronden; grof zand
- Y23b Horstpodzolgronden; lemig fijn zand
- cY23 Looppodzolgronden; lemig fijn zand

	Hn21 Veldpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
	Hn23 Veldpodzolgronden; lemig fijn zand
	Hn30 Veldpodzolgronden; grof zand
	Hd21 Haarpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
	Hd30 Haarpodzolgronden; grof zand

Oude kleibrikgronden

BKh25 Daalibrikgronden; fijnzandige, lichte zavel
BKh26 Daalibrikgronden; fijnzandige, siltige, lichte zavel
BKd25 Radebrikgronden; fijnzandige, lichte zavel
BKd26 Radebrikgronden; fijnzandige, siltige, lichte zavel

BZd23 Roolbrikgronden; zwak en sterk leemig fijn zand

BZd24 Roolbrikgronden; zeer sterk leemig fijn zand

■ bEZ23 Hoge bruine enkeerdgronden; iemig fijn zand
■ zEZ23 Hoge zwarte enkeerdgronden; iemig fijn zand

Kalkloze zandgronden

- pZg21 Beekkeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- pZg23 Beekkeerdgronden; lemig fijn zand
- pZh21 Gooreerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- pZh23 Gooreerdgronden; lemig fijn zand
- oZd23 Akkereerdgronden; lemig fijn zand
- oZd30 Akkereerdgronden; grof zand

- f... plaatselijk ijzerrijk, ondieper dan 50 cm beginnend en tenminste 10 cm dik
- g... grind ondieper dan 40 cm beginnend
- ...g... grof zand en/of grind beginnend tussen 40 en 120 cm
- ...m... oude rivierklei beginnend tussen 40 en 120 cm en tenminste 20 cm dik
- ...w... 15 à 40 cm moerig materiaal beginnend tussen 40 en 80 cm
- ...x... oude klei beginnend tussen 40 en 120 cm en tenminste 20 cm dik

Grondwaterlaag	(G)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII		
Gemiddelde hoogste grondwaterstand in cm beneden maaiveld (GHG)	(-20)	(+40)	25-40	<40	25-40	>40	<40	25-40	40-80	80-140	>140
Gemiddelde laagste grondwaterstand in cm beneden maaiveld (GLG)	-50	-50	50-80	80-120	80-120	80-120	>120	>120	>160	>160	

b. buiten de hoofdwaterring gelegen gronden; periodiek overstromend s. schipspiegels; bij gronden met een fluctuatie (GLG-GHG) van meer dan 120 cm w. water boven maaiveld gedurende meer dan 1 maand in winterperiode

BIJLAGE 6

Overzicht AHN

